

Görsel Sanatlar Dersi Akademik Başarı Puanları Üzerinde Benlik Saygısı, Sanat Benlik Kavramı ve Yaratıcılığın Etkisinin İncelenmesi ¹

Visual Arts Course On Self-Respect On The Academic Success Scores, Art Self-Concept

Dr. Öğr. Üyesi. Uğur YILDIZ (Sorumlu Yazar)

Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Cam Bölümü, Gaziantep/Türkiye

Prof. Dr. Meliha YILMAZ

Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Resim-İş Eğitimi Bölümü, Gaziantep/Türkiye

ÖZET

Bu çalışma, Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri üzerinde benlik saygısı, sanat benlik kavramları ve yaratıcılığın ne düzeyde etkiye sahip olduğunu ortaya koymaya çalışan betimsel bir çalışmadır. Çalışmanın evrenini, 2017-2018 yılında Kırşehir ilinin merkezinde eğitim alan 1023 dokuzuncu sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Örneklemi ise 341 dokuzuncu sınıf öğrencisinden oluşturulmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak; Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı puanlarını belirlemek için Desen Uygulaması Ölçme Aracı, yaratıcılık için Torrance Yaratıcı Düşünce Testi “Sözel A” (TYDT), Benlik algıları için Rosenberg Benlik Algısı Ölçeği (RBA), sanata olan ilgilerini belirlemek için Sanat Benlik Kavramı Ölçeği (SBKÖ) formları kullanılmıştır. Veriler SPSS-21 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı puanları ile benlik saygısının hayalperestlik alt boyutunda, sanat benlik kavramlarında ve yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Yapılan regresyon analiz sonucuna göre öğrencilerin akademik başarı puanları üzerinde sanat benlik kavramının, yaratıcılıktan daha etkili olduğu tespit edilmiş fakat benlik saygısının herhangi bir anlamlı etkiye sahip olmadığı görülmüştür. Okullara yerleşme puanlarına göre orta düzeyde akademik başarıya sahip olan öğrencilerin, akademik düzeyleri yüksek ve düşük olan öğrencilerden daha yaratıcı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Görsel Sanatlar Eğitimi, benlik saygısı, sanat benlik kavramı, yaratıcılık, desen çizme becerisi, dokuzuncu sınıf öğrencileri.

ABSTRACT

The aim of this study is to reveal the effect of self esteem, art self concepts and creativity on visual acuity levels of students. The research is descriptive. The universe of the study consists of 1023 ninth grade students studying in the center of Kırşehir in 2017-2018. The sample consisted of 341 ninth grade students. As a data collection tool; Pattern Application measurement tool to determine the academic achievement scores of Visual Arts Course, Torrance Creative Thought Test “Verbal A” (TYDT) to measure their creativity, Rosenberg Self-Perception Scale (RBA) for self-perceptions, Art Self-Concept Scale to determine their interest in art. Forms were used. Data were analyzed using SPSS-21 package program. As a result of the research, significant correlations were found between the Visual Arts Course academic scores and the self-esteem sub-dimension of dreaming, art self concepts and creativity levels. According to the results of the regression analysis, it was found that art self concept was more effective than creativity on students' academic achievement scores, but self-esteem had no significant effect. It was concluded that students with moderate academic achievement were more creative than students with high and low academic levels according to their placement scores.

Keywords: Visual Arts Education, self-esteem, art self-concept, creativity, pattern drawing skills, ninth grade students.

¹ Bu Makale, Birinci Yazarın İkinci Yazar Danışmanlığında Hazırladığı Doktora Tezinden Üretilmiştir.

1.GİRİŞ

Günümüz dünyasında insan ihtiyacına bağlı olarak meydana gelen yenilikler, dünyanın medeni anlamda gelişmesine dair bir kanıt olarak gösterilebilir. Bu noktadan hareketle bireyin ya da toplumun eğitim düzeyinin; her geçen gün değişen yeniliklere göre güncellenmesi zorunluluğu tartışılmaz bir gerçektir.

“Eğitim, küreselleşmeye neden olan temel unsurlardan biri olarak görülebilir. Eğitim ile küreselleşme arasında çift yönlü bir ilişkinin olduğu, küreselleşen dünyanın eğitim sistemlerini yenilemeye zorlarken, eğitim alanındaki gelişmelerin de küreselleşme sürecine hız ve yön verdiği belirtilebilir” (Çalık & Sezgin 2005, s.58).

“Küreselleşmenin tüm dünyayı etkilediği bir dönemde ülkeler, kendi eğitim sistemlerini küresel ihtiyaçlar doğrultusunda ve küresel dünyadan pay alacak şekilde yapılandırma eğilimi göstermektedirler” (Arastaman, 2017, s.119).

21. yy eğitimi, bireyin temel eğitimiyle asla yetinmemekte bireye çağın özelliklerini kazandırmayı hedeflemektedir. Eleştirel düşünen, iletişim kuran ve işbirliği yapan, bilgi, medya ve bilgi iletişim teknolojisi okur-yazarlığı olan, esnek ve adapte olabilen, sorumluluk taşıyan, kendi kendini yönlendirme ve sosyal ve kültürler arası becerilere sahip, verimli, hesap verme sorumluluğu olan lider, sorumluluk duygusu olan bireyler yetiştirmek istemektedir. Bu amaçlara ulaşabilmek için eğitim politikaları, öğretmen yetiştirme programları ve ders müfredatları güncellenmelidir. Ayrıca ana dersler olarak nitelendirilen Matematik, Türkçe, Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler gibi derslerin dışında Görsel Sanatlar Eğitimi dersinin de bireye birçok üstün beceri kazandıracağı gerçeği bilinmeli ve bireyin eğitimde hak ettiği yere taşınmalıdır.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programında Görsel Sanatlar dersinin; sürekli değişim içerisinde olan teknolojik gelişmeler doğrultusunda, metinden görsel imgelere yönelişle Görsel Sanatlar alanındaki bilgi ve becerilerin ne kadar önemli olduğundan bahsetmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 2017, s.4). Bu bahisten de anlaşılacağı gibi 21. yy bilgi çağı toplumunun gerektirdiği ‘Görsel Okuryazarlık’, ‘Estetik Duyarlılık’, ‘Eleştirel’ ve ‘Çok Yönlü Düşünme’ gibi becerileri geliştirmek Görsel Sanatlar dersinin amaçlarındandır. Sadece bu amaçlarla sınırlı olmayan Görsel Sanatlar dersinin; kültürel ve kişisel kimliğin yapılandırılması, sanatın insan hayatı içerisinde anlam oluşturmaya, sorgulayan özgün, özgür düşünen bireylerin yetiştirilmesi ile ayrı bir önem taşıdığı da bir gerçektir. “Sanat eserlerine ve sanat çalışmalarına değer veren ve takdir eden, estetik duyarlılığı olan, öz güven duygusu gelişmiş, sorumluluğunu bilen, sabırlı, kendisini sorgulayan, yardımlaşmayı isteyen, yeteneklerinin ve ilgi alanlarının farkında olan bireylerin yetişmesinde kişisel yeterlilikler önemlidir” (MEB., 2017, s.7).

“Kişilik kazanma ile sanat eğitimi doğrudan ilişkili olduğu için, bugün verilen sanat eğitimine bugünkü sanat uygulamalarına bakarak yarının ‘kişilikli toplum’ anlayışını da yorumlayabiliriz” (Erinç, 2005, s.58).

Görsel Sanatlar dersinin amaçları 21. yy becerilerine göre belirlenmiş olsa dahi, bu amaçlara gerçek anlamda ulaşmanın yolunun öğrencinin taşıdığı sosyolojik, psikolojik, kabiliyet gibi yapısal özelliklerinin iyi tanınması ve bireyin ilgi alanlarının doğru tespit edilmesinin önemli olduğunu düşünen bu araştırma: 21 yy eğitiminin temel sorununun öğrenciyi doğru keşfetmemek olarak görmektedir. Bu probleme cevap aramak amacıyla öğrencilere Görsel Sanatlar dersinde uygulama yaptırılmış ve uygulamada elde ettikleri başarı puanlarına göre benlikleri, sanat benlik kavramları ve yaratıcılık gibi özelliklerinin her türlü bağlantısını ortaya koymak hedeflenmiş, 21 yy. becerilerine göre genelde eğitimde özelde de sanat eğitiminde ulaşılması gereken amaçların belirlenmesinde yardımcı olacağı düşünülmüştür.

“Unutulmamalıdır ki yarının sanatçıları da, politikacıları da bugünün toplumu içinden çıkacaktır. Eğer sağlıklı bir sanat eğitimi veremiyorsak insanlarımıza doğru bir sanat anlayışı kazandıramıyorsa, yarına ümitle bakmamız sadece hayalperestlik olur” (Erinç, 2005, s.58).

Bize göre bu problemin çözümü: “Görsel Sanatlar dersinde özgünlüğün ve yeteneğin göstergesi olan ‘desen uygulamaları’ ile psikolojik bir terim olarak ‘benlik saygısı’, medeniyetin önemli bir göstergesi olarak ele alınabilecek sanata karşı ilgi ve yönelim, yani ‘sanat benlik’ kavramı ve sanatsal ürünlerde olması beklenen ‘yaratıcılık’ unsurlarının birbirleriyle olan ilişkilerinin incelenerek bir sonuca ulaşılabilir”.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir.

Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin;

- 1- Benlik Saygısı düzeyleri ile Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri arasında,
- 2- Sanat Benlik Kavramları ile Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri arasında,
- 3- Yaratıcılık düzeyleri ile Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının,
- 4- Desen çizme becerisi üzerinde Benlik Saygısı, Sanat Benlik Kavramı ve Yaratıcılık faktörlerinden hangisinin ne düzeyde etkiye sahip olduğunun
- 5- Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin okullara yerleştikleri puan aralıklarına göre değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının belirlenmesidir.

Nihai aşamada ulaşılacak olan bulguların, sanat eğitimine olduğu kadar toplum eğitimine de katkılar sunacağı düşünülmektedir. Kabul edilmelidir ki eğitim metotları günümüzde ciddi ilerleme kaydetmiştir fakat kontrol edilemez değişkenler sebebi ile bireyin özgün / ruhsal gelişimi konusunda pek çok çıkmazı da bünyesinde barındırmaktadır bu bağlamda bireyde benlik saygısı, sanat benlik kavramları ve yaratıcılıklarının ilişkisi önemlidir. Bu özelliklerin ilişkisinin tespitinin eğitim alanına katkı sağlayarak bir boşluğu dolduracağına inanılmaktadır.

Araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılında Kırşehir il merkezinde bulunan 3 lisenin 9. Sınıf öğrencileriyle, desen uygulaması; öğrenciler tarafından düzenlenmiş natürmort çalışmayla, yaptırılacak uygulama; karakalem tekniği ile desen uygulama süresi bir ders saati ile sınırlandırılmıştır. Torrance Yaratıcı Düşünce Testi (TYDT) Şekilsel Form A, Sanat Benlik Kavramı Ölçeği (SBKÖ), Rosenberg Benlik Algısı Ölçeği (RBA) ölçekleri uygulaması 2 ders saati ile sınırlı tutulmuştur.

1.1.Tanımlar

Benlik: “Kişiye özellik kazandıran, başkalarından ayıran hayat felsefesi ve davranışların bütünlüğünü anlatmaktadır. İnsan, kişiliğinin bazı özelliklerinin farkında değildir. Bazıları hakkında da yanlış bilgiye sahip olabilir. Benlik bireyin kendine ilişkin kanıları ve kendini görüş tarzıdır. Bu bakımdan benlik, kişiliğin öznel yanı olarak tanımlanabilir” (Balkaya ve Alkın’dan aktaran Yiğit, 2011).

Desen çizimi: “Desen, konunun kalem, füzün, sangin gibi çizici resim araçlarıyla bir yüzey üzerine işlenmesidir.” (Yılmaz, 2010, s.81).

Yaratıcılık: “(Creativity), sorunlara; bozukluklara, bilgi eksikliğine, kayıp öğelere, uyumsuzluğa karşı duyarlı olma; güçlülüğü tanımlama, çözüm arama, tahminlerde bulunma ya da yeniden sınama, daha sonra da sonucu başkalarına iletmektir” (Sungur, 1997, s.13).

Yetenek: “Kavram olarak özel yetenek, genel yetenek alanlarının çeşitli birleşimlerini özel bilgi alanlarına veya sanat, liderlik, yönetim gibi performans alanlarına uygulayabilme kapasitesi olarak tanımlanmaktadır” (Tuna’dan aktaran Tuna, 2012).

Sanat Benlik Kavramı: “Bireyin sanat etkinlikleriyle ilgili olarak kendisini nasıl gördüğü ile ilgili bir yapıdır” (Vispoel’den aktaran, Duran, 2006, s.16).

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri üzerinde; benlik saygısı, sanat benlik kavramları ve yaratıcılığın ne düzeyde etkiye sahip olduğunu ortaya koymaya çalışan betimsel bir çalışmadır. Bu amaç bağlamında Korelasyonel ilişkiler incelenmiştir. Korelasyonel, iki ya da daha çok değişken arasındaki ilişkinin herhangi bir şekilde bu değişkenlere müdahale edilmeden incelendiği araştırmalardır (Büyüköztürk, Kılıç-Cakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2014). Bu nedenle bu çalışma ilişkisel tarama modelindedir.

2.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni 2017-2018 Eğitim Öğretim Yılı içerisinde Kırşehir ilinin merkezinde bulunan tüm liselerde 9. sınıf düzeyinde öğrenim gören 1023 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma örneklemini 3 lisede 2017-2018 öğretim yılında 9. sınıf düzeyinde öğrenim gören; evreni temsil edebilecek 341 öğrenci %95 güven aralığında, 0.05 hata miktarı göz önünde bulundurularak belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemini seçkisiz örnekleme yönteminden uygun örnekleme (kolay ulaşılabilir örnekleme) yöntemi ile seçilmiştir.

Tablo1. Örneklem Grubunun Demografik Özelliklerine Ait Frekans ve Yüzde Sonuçlarını Gösterir Dağılım

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Kız	218	63,9
	Erkek	123	36,1
Yerleştikleri puan aralıkları	492,75p.-500p.	110	32,3
	484,50p.-492,50p.	100	29,3
	470,72p.-484,58p.	131	38,4
	TOPLAM	341	100,0

Tablo 1’de görüldüğü üzere araştırma kapsamında ki dokuzuncu sınıf öğrencilerin 218’i (%63,9) kız, 123’ü (%36,1) ise erkeklerden oluşmaktadır. 2017-2018 eğitim öğretim yılında MEB tarafından yapılan Temel Eğitimde Ortaöğretime Geçiş sınavı (TEOG)’ında öğrencilerinin yerleştikleri okullara göre aldıkları puan aralıkları dikkate alındığında, 110 (%32,3) öğrenci 492,75p - 500p almış iken, 100 (%29,3) öğrenci 484,50p - 492,50p ve 131 (%38,4) öğrenci de 470,72p - 484,58p aralıklarında puanlar almışlardır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılacak olan veriler, Desen Uygulaması Ölçme Aracı, belli bir zaman aralığı içerisinde verilecek olan TYDT “Sözel A Formu”, RBA, SBKÖ formlarıyla elde edilecektir.

2.3.1 Torrance Yaratıcı Düşünce Testi “Sözel A” Formu (TYDT)

Araştırmada 9. Sınıf öğrencilerinin yaratıcılıklarını değerlendirmek için Torrance tarafından geliştirilen TYDT “Sözel A” formu kullanılmıştır. Test 35 ayrı kültürde yaklaşık 625 araştırma ve 100’den fazla tezde bireylerin yaratıcılıklarını ölçmek amacıyla kullanılmıştır. İlk defa Sungur tarafından Türkiye örneklemini üzerinde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılarak geliştirilmiştir. TYDT “Sözel A” formunda toplam yedi etkinlikten oluşan alt testleri bulunmaktadır. Alt testler sorun çözmek için gerekli çok sayıda (akıcı), olabildiğince farklı alanda (esnek), oldukça az rastlanan ve yaratıcı güç gerektiren (özgün) düşünceleri ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. (Sungur, 1992, s.195). TYDT Aslan (2001) yılında Türkçe’ye uyarlaması tekrardan yapmıştır. TYDT Türkçe’ye Aslan (2001) tarafından yapılmıştır. Ölçekten elde edilen ölçme sonuçlarının güvenilirliğini belirlemek için Cronbach Alpha, Sperman Brown ve Guttman güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, güvenilirlik katsayı 0,38 ile 0,89 arasında değişmiştir. Ölçeğin geçerlik çalışması kapsamında ise madde toplam korelasyon değerleri, madde ayırt ediciliği ve ölçüt geçerliği incelenmiştir. Buna göre, madde toplam korelasyon değerleri tüm yaş grupları ve

sözel yaratıcılık testinin tüm puan türleri için $p<0,05$ düzeyinde anlamlı olarak elde edilmiştir. Geçerlik çalışmaları kapsamında ise kriter geçerliği başlığı altında yaratıcılık gerektiren ve gerektirmeyen durumların tespiti için reyonlarda çalışan satış elemanlarına, Sıfat Listesi, Wechsler Yetişkinler formu (WAIS), Wonderlic Personel Testinden (Genel Yetenek Testi) ile karşılaştırmaları yapılmıştır. Elde edilen bulgular TYDT’nden elde edilen ölçme sonuçlarının güvenilir ve geçerli olduğuna işaret etmektedir (Aslan, 2001).

2.3.2 Rosenberg Benlik Algısı Ölçeği (RBA)

Araştırmada Benlik Saygısı ölçümü için kullanılan ve orijinal formu İngilizce “Rosenberg Self Esteem Scale” ismini taşıyan ölçek, 1963 yılında Morris Rosenberg tarafından geliştirilmiştir. A.B.D’ de güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları yapıldıktan sonra pek çok araştırmada bir ölçüm aracı olarak kullanılan ölçek, “Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği” adı altında Çuhadaroglu (1986) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır.

Günümüzde ergenler üzerine yapılan Benlik Saygısının ölçümü için ayrıca psikiyatrik ve psikolojik çalışmalarda kullanılan bu ölçek 63 sorudan, on iki alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt ölçekler sırasıyla şunlardır; Benlik Saygısı, Kendilik Kavramının Sürekliliği, İnsanlara güvenme, Eleştiriye duyarlılık, Depresif duygulanım, Hayalperestlik, Psikosomatik belirtiler, Kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme, Tartışmalara katılabilme derecesi, Ana-baba ilgisi, Babayla ilişki ve pisişik izolasyondur. RBA ölçeği, Rosenberg (1965) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçeye uyarlama ve güvenilirlik geçerlik çalışmaları Çuhadaroglu (1986) tarafından yapılmıştır. Ölçekten elde edilen puanların güvenilirliğinin belirlenmesi için test-tekrar test yöntemi uygulanmıştır. Buna göre iki uygulama için elde edilen korelasyon katsayıları 0,46 ile 0,86 arasında değişmiştir. Ölçeğin geçerlik çalışması için ise ölçüt ve yapı geçerliğine ait kanıtlar sunulmuştur. Buna göre ölçeğin uygulandığı grup ile ayrıca görüşme gerçekleştirilmiş. Görüşme sonuçları ile ölçekten elde edilen puanlar arasındaki uyum katsayısı (Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı) 0,71 olarak elde edilmiştir. Yapı geçerliği bağlamında ise benlik saygısı derecelerinin (yüksek, orta ve düşük olarak) gruplara göre dağılımı incelenmiş, psikotiklerde orta ve düşük benlik saygısı oranlarının eşit olduğu; nevrotiklerde orta derecede benlik saygısı olanların çoğunluğu oluşturduğu; kontrol grubunun ise benlik saygısının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen ki-kare sonucuna göre, benlik saygısı dağılımının hasta ve kontrol grubu arasında anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği gözlenmiştir. Elde edilen tüm bu bulgular Rosenberg benlik saygısı ölçeğinden elde edilen ölçme sonuçlarının güvenilir ve geçerli olduğunu göstermektedir (Çuhadaroglu, 1986).

2.3.3 Sanat Benlik Kavramı Ölçeği (SBKÖ)

SBKÖ, Duran (2006)’ın yaptığı Doktora tezinden alınmıştır. Ölçeğin kullanımı için gerekli izinler mail yoluyla ölçek geliştiricisinden alınarak uygulanmıştır.

SBKÖ, Vispoel’in (1993) yılında geliştirdiği Sanatta Kendini Algılama envanteri dayandırılarak Duran-Oğuz & Tezel tarafından, on maddelik likert bir ölçek olarak geliştirilmiştir. Bu ölçek bireylerin sanat yaklaşımlarını tanımlamada, bireylerin katıldıkları sanat aktivitelerinde kendilerini nasıl gördüklerini ölçmeyi amaçlaması bakımından Vispoel’in ölçeğinden ayrılmaktadır. SBKÖ’den bireyin aldığı yüksek puan Sanat Benlik Kavramının yüksek olduğunu gösterirken tam tersi durumda bu kavramın az ya da yetersiz olduğu anlamına gelmektedir. SBKÖ’nin yapı geçerliliği, Açıklayıcı Faktör Analizi yapılarak incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre ölçeğin tek boyutlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçüt geçerliği için SBKÖ ile RBA ölçeğinden elde edilen sonuçlar karşılaştırılmıştır. Buna göre bu iki ölçekten elde edilen puanlara ait korelasyon değeri düşük olmasına karşın anlamlıdır ($r=0,15$; $p<0,05$). Sosyal beğenirlik ölçeği ile yapılan karşılaştırmada ise elde edilen ilişki beklenildiği gibi anlamlı değildir ($r=0,03$; $p>0,05$). Ölçeğin güvenilirliği için Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı ve test tekrar test yöntemi uygulanmıştır. Test tekrar test güvenilirliği için ölçek aynı gruba bir ay arayla iki defa uygulanmış, iki uygulama arasındaki korelasyon değeri 0,74 olarak elde edilmiştir. Ölçeğin nihai formu 628 öğrenciye

uygulanarak Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,95 olarak elde edilmiştir. Elde edilen tüm bu bulgular SBKÖ'den elde edilen ölçme sonuçlarının güvenilir ve geçerli olduğunu göstermektedir (Duran, 2006).

2.3.4 Desen Uygulaması Ölçme Aracı

Desen çalışması için oluşturulan natürmort kompozisyon, araştırmacı tarafından araştırma kapsamında bulunan dokuzuncu sınıf öğrencilerine bir ders saati boyunca uygulatılmıştır. Öğrencilerin Desen Uygulamada başarısını değerlendirmek için beş alt başlık; alt amaçlar doğrultusunda literatür destekli olarak belirlenmiş ve üç uzman tarafından onaylanmıştır. Bu çalışmalar, “çizgi”, “kompozisyon”, “oran- orantı”, “leke” ve “perspektif” kriterlerine göre; uzmanlar tarafından 1 ile 5 arasında puanlandırılarak değerlendirilmiştir. Resim değerlendirme ölçeğinin geliştirme aşamasında; beş kriter ve Likert dereceli puanlama anahtarı ile puanlanan resim değerlendirme formu, uzman görüşü alınarak görüş ayrılığı ve görüş birliğine dayalı madde güvenilirliği belirlenmiştir. Uzmanlar arasındaki güvenilirlik için “Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)” ile elde edilen sonucunun 0.70 den daha yüksek bir sonuç vermesi beklenir (Miles & Huberman, 1994).

Desen Uygulama değerlendirme ölçeğindeki her bir başlık için 3 puanlayıcı tarafından verilen puanların; puanlayıcılar arası güvenilirlik analizi yapılmıştır. Güvenirlik katsayısı değeri 0,94 olarak elde edilmiştir.

2.4. Veri Analizi

Yapılan araştırmada ulaşılmak istenen amaç için araştırmaya gönüllü olarak katılan 341 öğrenciye Görsel Sanatlar dersinde desen uygulaması (Natürmort) yaptırılmıştır. Bu uygulamaya ek olarak RBA, SBKÖ ve TYDT Sözel A Formu uygulanmıştır. Araştırma kapsamında yer alan 341 katılımcıdan elde edilen veriler SPSS-21 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Katılımcıların desen uygulama becerilerini etkileyen değişkenlerin belirlenmesi amacıyla Çoklu Doğrusal Regresyon analizi yöntemi kullanılarak, kurulacak regresyon modelinde değişkenleri modele ekleme yöntemi olarak da adım adım ekleme (Stepwise) yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında yapılacak olan Regresyon analizi için toplanan verilere ilişkin; normallik, çoklu bağlantılık, doğrusallık ve varyansların homojenliği varsayımları incelenmiştir. Normallik varsayımı sınanırken, ölçeklerden elde edilen toplam puanların çarpıklık ve basıklık katsayıları kontrol edilmiştir. Bu katsayılar -1 ile +1 arasında ya da çok yakın olduğu gözlenmiştir. Elde edilen bu değerler araştırmada kullanılacak sürekli değişkenlerin dağılımlarının normal olduğuna işaret etmektedir. Regresyon modeline alınacak değişkenler arasında yüksek ilişki (0,80 ve üzeri) olduğunda ortaya çıkan çoklu bağlantılık sorununu tespiti için analiz sonucunda elde edilen VIF değerleri incelenmiştir. Elde edilen değerlerin hemen hepsi 3'ten küçüktür. Bu değerlerin 10'dan küçük olması değişkenler arasında çoklu bağlantılık sorununun olmadığı göstermektedir (Field, 2005). Çoklu doğrusal regresyon analizinin bir diğer varsayımı doğrusallık ve varyansların homojenliğidir. Doğrusallık ve varyansların homojenliğinin incelenmesi için saçılım grafikleri ile standardize edilmiş hatalar ve yordanan değerler arasındaki ilişkiye bakılır (Alpar, 2013). Artıklara ait çizilen bu saçılım grafiklerinde artıkların sıfır etrafında dikdörtgen biçiminde rastgele dağılması hataların normal dağılım gösterdiği kabul edilmektedir. Bu araştırmada yapılan her bir Çoklu Doğrusal Regresyon analizine ait saçılım grafikleri ve sürekli değişkenlerin normalliğine ilişkin bulgular ihtiyaca binaen sunulabilir.

Araştırmada yapılan istatistiksel testlerden elde edilen sonuçların yorumlanmasında ‘ $p < 0,05$ ’ anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, alt amaçlara ait araştırma kapsamında incelenen değişkenlerle ilgili toplanan verilere ilişkin analizler yer almaktadır.

Benlik Saygısı düzeyleri ile Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri arasında, anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesine ait bulgular ve yorumlar bu alt amaca ait bulgular Tablo 2’de verilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 2. Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinin RBA Düzeyleri İle Görsel Sanatlar Dersi Akademik Başarı Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Sonuçlarını Gösterir Dağılım

	Desen Uygulamaları	
	r	p
Depresif Duygulanım	-0,04	0,52
Psikosomatik Belirtiler	0,01	0,84
Benlik Saygısı	0,02	0,76
Kendilik Kav. Sür.	0,02	0,67
Eleştiriye Duyarlık	-0,06	0,29
Hayalperestlik	0,12	0,03*
Tehdit Hissetme	-0,08	0,13
Tartışmalara Kat. Der.	0,04	0,46
Ana-Baba İlgisi	0,03	0,61
Babayla İlişki	0,04	0,44
Psşik İzolasyon	0,09	0,11
İnsanlara Güven Duyma	-0,02	0,67

*p<0,05 Kriter: 0-0,30= Düşük; 0,40-0,60=orta; 0,70-1,00=yüksek

Tablo 2’de araştırma kapsamındaki dokuzuncu sınıf öğrencilerinin RBA’nın alt boyutlarından aldıkları puanlar ile Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri puanları arasındaki korelasyon analizine ait bulgular verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, sadece hayalperestlik alt boyutunda katılımcıların aldıkları puanlar ile Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki mevcuttur. Buna göre, öğrencilerin hayalperestlik düzeyleri ile Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri arasında düşük düzeyde pozitif yönlü bir ilişki mevcuttur ($r=0,12$; $p=0,03 < 0,05$). Diğer bir ifadeyle öğrencilerin hayalperestlik düzeyleri arttıkça Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri arasında olumlu yönde etkilendiği söylenebilir. RBA’nın diğer alt boyutları olan; depresif duygulanım ($r=-0,04$; $p=0,52 > 0,05$), psikosomatik belirtiler ($r=0,01$; $p=0,84 > 0,05$), benlik saygısı ($r=0,02$; $p=0,76 > 0,05$), kendilik kavramının sürekliliği ($r=0,02$; $p=0,67 > 0,05$), eleştiriye duyarlık ($r=-0,06$; $p=0,29 > 0,05$), kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetme ($r=-0,08$; $p=0,13 > 0,05$), tartışmalara katılma derecesi ($r=0,04$; $p=0,46 > 0,05$), ana-baba ilgisi ($r=0,03$; $p=0,61 > 0,05$), babayla ilişki ($r=0,04$; $p=0,44 > 0,05$), psşik izolasyon ($r=0,09$; $p=0,11 > 0,05$) ve insanlara güven duyma ($r=-0,02$; $p=0,67 > 0,05$) alt boyutlarından katılımcıların aldıkları puanlar ile Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

Elde edilen bu bulgular katılımcıların RBA düzeylerinin genel olarak Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığına işaret etmektedir. Bu bulgulardan yola çıkarak sanatsal çalışmalarda başarılı olan öğrencilerin, hayal güçlerinin yüksek olduğu ve sanatın hayal gücüyle beslendiği söylenebilir.

Sanat Benlik Kavramları ile Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesine ait bulgular ve yorumlar

Bu alt amaca ait bulgular Tablo 3’de verilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 3. Katılımcıların SBKÖ İle Görsel Sanatlar Dersi Akademik Başarı Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Sonuçlarını Gösterir Dağılım

SBKÖ	Desen Uygulamaları	
	r	p
	0,40	0,00*

*p<0,05 Kriter: 0-0,30= Düşük; 0,40-0,60=orta; 0,70-1,00=yüksek

Tablo 3’de araştırma kapsamındaki dokuzuncu sınıf öğrencilerinin SBKÖ’den aldıkları puanlar ile Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri arasındaki korelasyon analizine ait bulgular verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin SBKÖ ile Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki mevcuttur ($r=0,09$; $p=0,11 > 0,05$). Elde edilen bu bulgudan hareketle öğrencilerin SBKÖ düzeylerinin Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri üzerinde etkili bir faktör olduğu söylenebilir.

Buna göre SBKÖ düzeyleri arttıkça Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri de olumlu yönde etkilendiği, sanata karşı yeteneğinin olduğunu fark eden ve sosyal yaşantıda sanatla ilgilenen bireylerin sanatsal uygulamalarda başarılı oldukları söylenebilir.

Yaratıcılık Düzeyleri İle Görsel Sanatlar Dersi Akademik Başarıları Arasında Anlamlı Bir Farklılığın Olup Olmadığının Belirlenmesine Ait Bulgular ve Yorumlar

Bu alt amaca ait bulgular Tablo 4’te verilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 4. Katılımcıların TYDT İle Görsel Sanatlar Dersi Akademik Başarı Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Sonuçlarını Gösterir Dağılım

	Desen Uygulamaları	
	r	p
Akıcılık	0,16	0,00*
Esneklik	0,14	0,00*
Orijinallik	0,16	0,00*
Yaratıcılık toplam	0,17	0,00*

*p<0,05 Kriter: 0-0,30= Düşük; 0,40-0,60=orta; 0,70-1,00=yüksek

Tablo 4’te araştırma kapsamındaki dokuzuncu sınıf öğrencilerinin TYDT Sözel A Formu geneli ve alt boyutlarından aldıkları puanlar ile Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri arasındaki korelasyon analizine ait bulgular verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, TYDT Sözel A Formu geneli ve tüm alt boyutlarda katılımcıların aldıkları puanlar ile Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler mevcuttur. Buna göre, katılımcıların Görsel Sanatlar Dersi akademik başarıları düzeyleri puanları ile TYDT Sözel A Formu düzeyleri ($r=0,17$; $p=0,00 < 0,05$), akıcılık ($r=0,16$; $p=0,00 < 0,05$), esneklik ($r=0,14$; $p=0,00 < 0,05$) ve orijinallik ($r=0,16$; $p=0,000 < 0,05$) alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki mevcuttur.

Elde edilen bu bulgulardan hareketle, öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri arttığında Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeylerinin de arttığı bu nedenle sanatsal uygulamalarda başarılı olabilmelerinin yollarından birinin de yaratıcılığı geliştirmek olduğu söylenebilir.

Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri üzerinde Benlik Saygısı, Sanat Benlik Kavramı ve Yaratıcılık faktörlerinden hangisinin ne düzeyde etkiye sahip olduğunun belirlenmesine ait bulgular ve yorumlar

Bu alt amaca ait bulgular Tablo 5’te verilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 5. Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersi Akademik Başarı Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçlarını Gösterir Dağılım

Model	Değişken	R	R ²	ΔR^2	ΔF	β	t	Kısmi r
1	SBKÖ	0,40	0,16	0,16	64,91	0,40	8,06*	0,40
2	SBKÖ	0,43	0,18	0,02	4,95	0,37	7,67*	0,39
	TYDT					0,11	2,23*	0,12

*p<0,05

Tablo 5’de araştırma kapsamındaki dokuzuncu sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri üzerinde etkili olan değişkenleri belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, araştırma kapsamındaki dokuzuncu sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri üzerinde iki farklı regresyon modeli elde edilmiştir. Buna göre ilk modelde sadece katılımcıların SBKÖ düzeyleri modele dahil edilmiştir. Bu modelde, katılımcıların akademik başarı puanlarındaki değişimin yaklaşık %16’sını ($r=0,40$; $R^2=0,16$) tek başına SBKÖ düzeyleri açıklamıştır. Elde edilen bulgular, öğrencilerin SBKÖ düzeylerinin Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Kurulan ikinci regresyon modelinde, katılımcıların SBKÖ düzeyleri ve TYDT düzeyleri de anlamlı bir tanımlayıcı olarak modele dahil edilmiştir. Her iki değişkenin açıkladıkları toplam varyans %18 ($R^2=0,18$) olarak elde edilmiştir. Öğrencilerin TYDT düzeylerinin de modele dahil edilmesiyle beraber katılımcıların Görsel Sanatlar Dersi akademik başarıları puanlarındaki değişimin açıklanma düzeyi yaklaşık olarak %2 ($\Delta R^2=0,02$) artmıştır. Bu bulgulara ek olarak katılımcıların SBKÖ düzeylerine ait β değeri 0,37 olarak elde edilmişken, TYDT düzeylerine ait β değeri 0,11 olarak elde edilmiştir.

Elde edilen bulgular, katılımcıların hem SBKÖ yönelimi hem de TYDT düzeylerinin Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri üzerinde etkili birer faktör olduğunu göstermektedir. Ancak katılımcıların Görsel Sanatlar Dersi akademik başarıları düzeyleri puanları üzerinde, SBKÖ düzeylerinin TYDT’ye göre daha önemli bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Öte yandan araştırma kapsamında modele dahil edilen katılımcıların, RBA düzeylerinin Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri üzerinde bir etkiye sahip değildir. Bu nedenle gerçek etkinin bireyin sanata karşı olan ilgisiyle ilişkili olduğu söylenebilir.

Tablo 6. Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinin Okullara Yerleştikleri Puan Aralıklarına Göre TYDT Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) Ve Kruskal-Wallis H Sonuçlarını Gösterir Dağılım

	Grup	N	Sıra Ortalaması	df	Ki-kare	p	Fark
Esneklik	1.sıra	110	177,56	2	23,44	0,00*	2>1 2>3
	2.sıra	100	203,19				
	3.sıra	131	140,92				
Akıcılık	1.sıra	110	175,13	2	23,40	0,00*	2>1 2>3
	2.sıra	100	204,69				
	3.sıra	131	141,82				
Orjinal	1.sıra	110	169,15	2	17,53	0,00*	2>1 2>3
	2.sıra	100	202,80				
	3.sıra	131	148,28				
Toplam Yaratıcılık	1.sıra	110	175,24	2	25,44	0,00*	2>1 2>3
	2.sıra	100	206,19				
	3.sıra	131	140,58				

*p < 0,05; Kriter, 1: (492,75-500), 2: (484,50-492,50), 3: (470,72-484,58)

Tablo 6’da araştırma kapsamındaki dokuzuncu sınıf öğrencilerinin okullara yerleştikleri puan aralıklarına göre TYDT Sözel A Formu düzeylerinin karşılaştırılmasına ait bulgular verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, dokuzuncu sınıf öğrencileri TYDT’nin geneli ($\chi^2=25,44$; $p= 0,00 < 0,05$), *esneklik* ($\chi^2=23,44$; $p= 0,00 < 0,05$), *akıcılık* ($\chi^2=23,44$; $p= 0,00 < 0,05$) ve *orijinallik* ($\chi^2=17,53$; $p= 0,00 < 0,05$) alt boyutlarında aldıkları puanlar yerleştikleri okullar göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Elde edilen farkın hangi gruplardan kaynaklandığının belirlenmesi amacıyla gruplar Mann-Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Bu sonuçlara göre, katılımcıların yerleştirme puan aralıklarına göre 2. sırada yerleştirme puan aralığına sahip olan öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri hem ölçeğin geneli hem de tüm alt boyutlarda, yerleştirme puan aralığına göre 1. sırada ve 3. sırada olan öğrencilerinden anlamlı şekilde daha yüksektir ($p < 0,05$).

4. SONUÇ

Öğrencilerin *hayalperestlik* düzeyleri arttıkça Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeylerinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sanat Benlik Kavramı yüksek olan öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeylerinin de yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yaratıcılık düzeyleri yüksek olan öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeylerinin de yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri üzerinde ruhsal durumun açıklayıcı bir etkiye sahip olamadığı, Sanat Benlik Kavramının yani sanata olan ilgilinin ve yaratıcılığın Görsel Sanatlar Dersi akademik başarı düzeyleri üzerinde açıklayıcı etkiye sahip olduğu, en fazla etkiyi Sanat Benlik Kavramının açıkladığı sonucu bulunmuştur.

Okullara yerleşme puanına göre akademik başarı düzeyi yüksek ve az olan öğrenci gruplarına göre orta düzeyde akademik başarıya sahip olan öğrencilerin her iki gruba göre daha yaratıcı özellikler taşıdıkları sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKLAR

- Arastaman, G. (2017). *Karşılaştırmalı ve uluslararası eğitim*. Ankara: Pagem Akademi.
- Alpar, R. (2013). *Uygulamalı çok değişkenli istatistiksel yöntemler*. (4. Baskı). Ankara: Detay.
- Aslan, A. E. (2001). Torrance yaratıcı düşünce testi'nin Türkçe versiyonu. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14, 19-40.
- Büyüköztürk, S., Kılıç Cakmak, E., Akgun, O. E., Karadeniz, S. & Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pagem Akademi.
- Çalık, T. & Sezgin, F. (2005). Küselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 55-66.
- Çuhadaroglu, F. (1986). *Adolesanlarda benlik saygısı. Uzmanlık Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara.
- Duran, N. O. (2006). *Üniversite öğrencilerinin iyilik-hali: kavramın incelenmesi ve sanat etkinlikleriyle zenginleştirilmiş iyilik-hali programının etkinliğinin test edilmesi*. Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erinç, S. M. (2005). *Sanat anlayışı nasıl kazandırılır, nasıl elde edilir*. İçinde S. İnci, & A. Ç. İlhan içinde, *Estetik eğitiminde sanat biliminin rolü* (s. 58). Ankara: Natürel.
- Field, A. (2005). *Discovering statistics using SPSS*. (2th ed.) London: Sage.
- MEB. (2017). *Ortaöğretim görsel sanatlar dersi öğretim programı*. Ankara: MEB.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An Expanded sourcebook*. Second Edition. California: Sage.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. N J : Princeton University.
- Sungur, N. (1992). *Yaratıcı düşünce*. İstanbul: Özgür.
- Sungur, N. (1997). *Yaratıcı düşünce*. İstanbul: Evrim.
- Tuna, S. (2012). Sanatsal yetenekli çocuklar ve özellikleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1, 29-34.
- Vispoel, W.P. (1993). The development and validation of the arts self-perception inventory for adolescents. *Educational and Psychological Measurement*, 53(4), 1023-1034.

Yılmaz, M. (2010). *Görsel sanatlar eğitiminde uygulamalar*. Ankara: Data.

Yılmaz, M. (2010). Güzel sanatlar eğitiminde özel öğretim yöntemleri. (Editör: Artut K.), *Sanat eğitiminde motivasyon sanat eğitiminde kopya ve taklit görsel sanatlarda teknik ve yöntemler içinde* (s. 193-298). Ankara: Anı Yay.

Yiğit, R. (2011). Emekli polislerin benlik saygılarının sahip oldukları değerler açısından incelenmesi, *Mersin Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 86-94.